

УДК 130.122

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФЕНОМЕНУ
ГОСТИННОСТІ В XXI СТОЛІТТІ****TRANSFORMATION OF THE PHENOMENON
OF HOSPITALITY IN XXI CENTURY****Гарбар Г. А.,**

доктор філософських наук, професор кафедри музичного мистецтва, «ВП Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтва» (Миколаїв, Україна), e-mail: mashulya.martynova.2001@mail.ru

Garbar G. A.,

Doctor of Philosophy, Professor of the Department of Musical Art, «VP Mykolayiv Branch of the Kyiv National University of Culture and Arts» (Mykolayiv, Ukraine), e-mail: mashulya.martynova.2001@mail.ru

Проаналізовано основні етапи, чинники і сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності, окреслено види і форми сучасної гостинності, виявлені і охарактеризовані традиційні і сучасні моделі гостинності.

Ключові слова: гостинність, індустрія гостинності, індустрія туризму, трансформація гостинності.

The main stages, factors and current tendencies of the hospitality industry are analyzed, types and forms of modern hospitality are outlined, traditional and modern models of hospitality have been identified and described.

Keywords: hospitality, hospitality industry, tourism industry, hospitality transformation.

Сучасні проблеми глобалізації радикально змінюють світ й позначаються практично на всіх складових культури, вносять серйозні корективи в організацію суспільного життя. Завдяки технічним, технологічним, організаційним новаціям світ став відкритим, рухливим, непередбачуваним.

В наш непростий з точки зору діалогу культур час, відкриваються нові можливості види і форми спілкування головною умовою яких, є взаєморозуміння, терпимість і повага до культури партнерів по комунікації.

В сучасних умовах різні форми контактів, а саме торгові стосунки, міграційні процеси, культурні й освітні обміни актуалізують проблему комунікації.

Відомо, що комунікація становить одну із найактивніших форм життєдіяльності людини, яка забезпечує ефективність різноманітних зв'язків з навколишнім світом.

Еталоном міжкультурної взаємодії, в умовах глобалізації міжнаціональних і міждержавних відносин в усіх галузях є гостинність.

Гостинність це надважливий атрибут у соціокультурному сервісі. Гостинність як традиція привітного ставлення до іншої людини, спрямовує і організовує життя, є особливим способом самореалізації, формує відповідний тип мислення та моделі поведінки, світосприйняття та визначення свого місця в цьому світі. Вона виступає як певний морально-релігійний та соціально-правовий інститут, що регулює достатньо складний ритуал з прийому гостя. З'явившись одночасно з людським суспільством, поступово набуваючи форму моральної чесноти, ставши частиною культури народів світу, гостинність не втратила своєї

актуальності і унікальності на сьогоднішній день. Українська гостинність впродовж усього розвитку української нації від часів її становлення до сьогоднішніх днів зазнавала постійних змін, вона не могла не трансформуватися, адже відбулося безліч політичних, економічних, культурних та релігійних подій, що з неминучістю змінювали координатну сітку українського історичного простору. Соціально-економічні чинники, як внутрішні – корупція, злочинність, безробіття, низька оплата праці, соціальна незахищеність, війна на сході України, анексія Криму, засоби масової інформації, часта зміна державної влади, так і зовнішні – це вплив країн Заходу, технічні винаходи, кіберзлочини, сепаратизм, екологія та міждержавний інформаційний простір відіграють вирішальну роль у формуванні сучасної гостинності.

Аналізуючи наукові дослідження останнього десятиріччя, можна сказати, що гостинність є одним з фундаментальних понять людської цивілізації, індустрією, яка забезпечує розвиток туризму, готельного та ресторанного бізнесу, громадського харчування, відпочинку і дозвілля, організації стосунків різноманітних заходів тощо. Звичайно, це свідчить про нерозривний зв'язок індустрії туризму та гостинності. В науковій та популярній літературі часто вживається поняття «гостинність», яке досліджується науковцями з різних позицій як соціально-економічне, культурне та морально-етичне явище. Гостинність – це якість спілкування та враження, які одержують люди від спілкування між собою з різноманітних приводів: робота, відпочинок, дозвілля, вирішення житлово-комунальних питань, проїзд в транспорті тощо. Це безпосередній контакт людей в різних сферах життя між собою, отже гостинність повинна проявлятися в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Французький філософ Ж. Дерріда пропонує розглядати гостинність, як загальний безумовний закон. Він ототожнює гостинність і етику – етичне ставлення і гостинність.

У контексті культурології гостинність висвітлюється як цінність, соціокультурний феномен, надбання цивілізації. Це поняття розглядається у вимірах ментальності, національного характеру та світогляду, зокрема в працях Л. Тевено, А. Філоненко, Є. Ярославського, Л. Моргана, М. Зібера, Б. Малиновського.

Мета нашого дослідження: простежити прояви трансформації рис гостинності в контексті викликів сучасності.

На сучасному етапі розвитку суспільства йдеться з одного боку, про автоматизацію суспільства, а з іншого – про глобалізацію суспільних процесів, гостинність втрачає своє значення як механізм інтеграції. Французький дослідник А. Монтандон зазначає, що відбулася суспільна історична еволюція в результаті якої гостинність трансформувалася і за змістом, і за формою [2, с. 62].

Висвітленню питання гостинності приділяють увагу дослідники процесу комунікації, зокрема

крос–культурної взаємодії. Вони визначають моделі поведінки, детермінати ситуації взаємодії і вважають, що людина засвоює культурні стандарти або шаблони поведінки в різноманітних ситуаціях взаємодії на різних рівнях. Дослідженням цього аспекту займалися Ж. Абрік, В. Вагнер, У. Дуаз, І. Маркова, Я. Паркер.

Сучасну гостинність природно слід розрізняти як взаємодію між індивідами і гостинність як суспільний прояв (гостинність державна, церковна, інституційна).

– «державна або офіційна гостинність VIP–персон», в основі якої лежить «протокол прийому гостей», де найбільше зберігається національно–інтернаціональний дух гостинності. Адже дотримання протоколу зустрічей зобов'язує враховувати традиції, звичаї та умовності двох і більше сторін. Яскравим прикладом творчих основ міжкультурної комунікації, збереження національних традицій, міжкультурного обміну, поваги до гостя і дотримання канонів гостинності, можуть служити зустрічі і переговори на вищому рівні лідерів держав.

В сучасному світі існують дві моделі державної гостинності:

по–перше модель мультикультурності (культурний плюралізм [4, с. 220]) протягом тривалого часу реалізується в країнах Євросоюзу. В рамках мультикультуралізму держава допомагає мігрантам зберегти свою культуру і національну ідентичність;

по–друге, це модель асиміляції [4, с. 230] яскравим прикладом якої є США. В рамках цієї моделі в суспільство можливо потрапити на умовах формування нової ідентичності в обмін на культурно національну відмінності. Це призводить до втрати або вестернізації національних культур, до прагматичного підходу у гостинності;

– «політико–національна гостинність» – це прийом іноземних громадян, їх інтеграція в інше середовище. Подолання культурної чужорідності. Коли ми, зараз, так багато говоримо про толерантність, слід звернути увагу на європейський досвід роботи в даному напрямку.

Німецький філософ Е. Кант одним з перших пройнявся питанням про права іноземців. В трактаті «О вечном мире» він стверджує, що право всевітнього громадянства повинно бути обмежено умовами всезагальної гостинності. Автор уточнює, що право на гостинність, «право пришельця, не розпространяється далі, ніж можливості завязати отношения с коренными жителями» [1, с. 24] – іноземці не отримують права власності чи політичні права.

– «корпоративна гостинність»: організація прийому нових співробітників в фірми, установи, яка народжує в людині почуття колективізму, причетності і усвідомлення себе в новій якості. Не випадково, існували і відроджуються урочисті заходи такі, як «Посвячення в студенти, професію та ін.».

– «ритуальна гостинність», останнім часом втрачає свій сакральний підтекст, і часто носить

театралізований характер, або просто описується в різних джерелах як архаїчне явище;

– «сімейно–родинна гостинність», яка останнім часом втрачає своє значення. Сімейні зустрічі виглядають як «архаїчне» явище. Всі ділові контакти, ювілеї та пам'ятні зустрічі проходять в ресторанах, кафе. Тепер, за західним зразком, майже не запрошують додому, в гості – як ділових партнерів, колег, так і друзів, родичів. Відсутність бажання приймати гостей вдома, пояснюється зайнятістю. Через зміни економічних умов у країні приймати гостей вдома стає не популярним. Звідси віртуальне спілкування становиться більш комфортним і вже слід говорити про новий вид гостинності – «віртуальний». Гостинність українського народу здавна формувалася в родині, саме родина була носієм духовних цінностей, багажем знань і досвіду для підростаючої дитини. Саме в родині з давніх–давен заклалися основи гостинності, трудових навичок; наразі сучасне молоде покоління позбавлене цих засад виховання. На даний момент ми спостерігаємо тенденцію до трансформації родинного виховання, що особливо небезпечно, адже саме на його ґрунті формується гостинність українського народу. Часто українська сім'я виховує своїх дітей не на традиційних принципах моралі, духовності, а на іноземних ідеалах.

Сучасні українські родини рідко звертаються до традицій свого народу. Звичаї та обряди вже втратили свій першочерговий зміст, залишилась тільки форма самого дійства, безсумнівно, первинна сакральність втрачена. Різні види і форми гостинності в своїй основі містять головні постулати міжкультурної комунікації – творчу взаємодію, терпимість до інакшості іншого, прагнення дізнатися причину іншої поведінки, зрозуміти і прийняти її. У гостинності це виражається таким чином, що найбільш розвинені, ритуально–церемоніальні форми розраховані на гостя який прибув здалеку; і гість, і господар прагнуть зрозуміти і дотриматися правила поведінки один одного, і у кожного є свої права та обов'язки.

Гостинність постає у вигляді ритуально–ситуативної гри, де головні ролі учасники – господар і гість, неминуче зіткнувшись з проблемами міжкультурного взаєморозуміння, знаючи культурні коди, прийняті в рідному середовищі проживання, повинні розуміти і прийняти інший спосіб мислення і поведінки;

– «ділова гостинність» – напрямок, який виділяється у сучасному діловому світі між–культурної комунікації головною метою якого є встановлення довгострокових і багатосторонніх зв'язків між партнерами і, відповідно, збільшення доходів. Облік національних особливостей ділового спілкування сприяє досягненню високого рівня переговорного процесу і підвищення якості роботи. Звичайно, розвиток міжнародних зв'язків, зростання глобалізації, свобода пересування призводить до «розмивання» національних кордонів. Саме тому, щоб бути готовим до нових форм міжособистісного спілкування і новим

принципам ведення діалогу, так важливі своєчасно отримані знання про культуру, традиції та звичаї різних народів.

Слід зазначити, що проблеми міжкультурних комунікацій в сфері індустрії гостинності найбільш поширені й вразливі, це стосується як відносин між клієнтами і службовцями, так і всередині організацій. Так, аналізуючи про етнічне розмаїття Д. Уокер передбачає: «В ХХІ ст. чверть або навіть третина робочої сили індустрії гостинності буде належати до етнічних меншин», а кажучи про міжкультурні бар'єри, він підкреслює: «Етнічна і культурна строкатість – факт реальності, і тому необхідно визнати наявність цієї проблеми і навчитися з нею справлятися [5, с. 350].

Таким чином можна зробити висновки, що гостинність – це складний економічний, соціальний, культурний, психологічний феномен, універсальна категорія повсякденно-побутової культури, відображеної у національних традиціях, зміст розвитку сучасної туристичної індустрії, толерантності і турботи про гостя. Гостинність відіграє важливу роль з початку історії свого розвитку, створюючи надійну платформу для плідної міжкультурної комунікації протягом віків.

Список використаних джерел

1. Кант, И., 1966. 'К вечному миру', пер. с нем. И. А. Шапиро, В: Кант И. *Собр. соч.: в 6 т.*, Т.6, М.: Мысль, с.5–23.
2. Монтандон, А., 2004. 'Гостеприимство: этнографическая мечта?', пер. с фр. Е. Гальцевой, *Новое литературное обозрение*, №1 (65), с.61–70.
3. Пазенок, В.С., 2010. 'Філософія туризму в системі філософського знання', *Наукові списки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки*, Гол. ред. В. С. Пазенок, К.: КУТЕП, Вип.8, с.7–22.
4. 'Традиционные и современные модели гостеприимства: материалы российской–французской конференции, 7–8 октября 2002 г.', 2004, Сост.: А. Монтандон и С. Н. Зенкин; Рос. гос. Гуманитар. ун–т, Ин–т высш. гуманитар. Исслед., Ун–т им. Б. Паскаля, Центр изучения новых и новейших лит., М.: *Изд–во РГГУ*, 262 с.
5. Уокер, ДжР., 2006. 'Управление гостеприимством. Вводный курс: учебник для студентов вузов', пер. с англ. В. Н. Егорова, М.: *ЮНИТИ–ДАТА*, 852 с.

References

1. Kant, I., 1966. 'K vechnomu miru (To the eternal world)', per. s nem. I. A. Shapiro, V: Kant I. *Sobr. soch.: v 6 t.*, Т.6, М.: *Mysl'*, s.5–23.
2. Montandon, A., 2004. 'Gostepriimstvo: jetnograficheskaja mechta? (Hospitality: an ethnographic dream?)', per. s fr. E. Gal'cevoj, *Novoe literaturnoe obozrenie*, №1 (65), s.61–70.
3. Pazenok, V.S., 2010. 'Filosofija turizmu v systemi filosofsk'kogo znannja (Philosophy of tourism in the system of philosophical knowledge)', *Naukovi spysky Kyi'vs'kogo universytetu turizmu, ekonomiky i prava. Serija: filosofsk'ki nauky*, Gol. red. V. S. Pazenok, K.: *KUTEP*, Vyp.8, s.7–22.
4. 'Tradicionnye i sovremennye modeli gostepriimstva: materialy rosijsko–francuzskoj konferencii, 7–8 oktjabrja 2002 g. (Traditional and modern models of hospitality: materials of the Russian – French conference, October 7–8, 2002)', 2004, Sost.: A. Montandon i S. N. Zenkin; Ros. gos. Gumanitar. un–t, In–t vyssh. gumanitar. Issled., Un–t im. B. Paskalja, Centr izuchenija novyh i novejsih lit., М.: *Izd–vo RGGU*, 262 s.
5. Uoker, DzhR., 2006. 'Upravlenie gostepriimstvom. Vvodnyj kurs: uchebnik dlja studentov vuzov (Hospitality management. Introductory course: a textbook for university students)', per. s angl. V. N. Egorova, М.: *JuNITI–DATA*, 852 s.